

**YAYINLAMA
ÖZGÜRLÜĞÜ
RAPORU**

Ekim 2019 -
Kasım 2020

**YAYINLAMA
ÖZGÜRLÜĞÜ
RAPORU**

Ekim 2019 -
Kasım 2020

YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU (Ekim 2019 - Kasım 2020)

ISBN: 978-975-365-036-6

BASKI: İSTANBUL, OCAK 2021

TÜRKİYE YAYINCILAR VE YAYIN DAĞITIMCILARI BİRLİĞİ DERNEĞİ

İnönü Caddesi Opera Palas Apt. No: 55 D: 2

34437 Gümüşsuyu, Beyoğlu / İSTANBUL

T: 0 212 512 56 02

F: 0 212 511 77 94

E: info@turkyaybir.org.tr

YAYINA HAZIRLAYAN FİLİZ KOCABOĞA

GRAFİK UYGULAMA YİĞİT BERKER

BASKI VE CİLT VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.
İVEDİK ORGANİZE SANAYİ 1420 CADDE NO: 58/1
YENİMAHALLE / ANKARA

GİRİŞ	4
KİTAP YASAKLAMA KARARLARI VE DAVALAR	5
HAPİSHANELERDE KİTAP YASAKLARI VE ENGELLEMELER	7
YAZAR, ÇEVİRMEN VE YAYINCILARA DAVALAR	8
SOSYAL MEDYADA “SANSÜR” KAMPANYALARI	12
“MUZİR” SAYILAN KİTAPLAR	14
KİTAPLARIN İMHASI	24
KİTAPLARIN SUÇ DELİLİ OLMASI	24
BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ	26
ULUSLARARASI HAK ÖRGÜTLERİNİN RAPORLARI	27
İNTERNET ÖZGÜRLÜĞÜ	28
IPA VOLTAIRE ÖDÜLÜ 2020	29
SONUÇ	30

GİRİŞ

Türkiye Yayıncılar Birliği 1995 yılından bu yana her yıl Yayıncılık Özgürlüğü Raporu'nu basın ve yayıncılık dünyasıyla paylaşmaktadır.

Raporlarımızda kitapların içerikleri nedeniyle yayınevlerine, yazarlara, çevirmenlere, matbaacılara açılan soruşturma ve davalar, kitap toplatma ve yasaklama kararları, yayınlara uygulanan fiili sansürler, yayına hazırlık, dağıtım, tanıtım gibi süreçlerde yapılan engellemeler, hapisanelerde, okul ve üniversitelerde yayınlara erişimin, okuma ve yazmanın engellenmesi, basın ve internet üzerindeki baskılar ile konuyla ilgili yasa değişiklikleri ve uluslararası rapor ve AIHM kararlarına yer verilmektedir.

Bu rapor dönemine, Ekim 2019-Kasım 2020, damgasını vuran olgu dünyada yaklaşık bir buçuk milyon insanın ölümüne yol açan koronavirüs salgını oldu. 2020 yılının şubat ayının ilk günlerinden itibaren milyonlarca insanı etkileyen salgın bahane edilerek ne yazık ki sansür, ayrımcılık, insan hakları ihlalleri ve ifade özgürlüğüne yönelik saldırılar yaşandı. İlk koronavirüs vakasının açıklandığı 11 Mart ile 21 Mayıs tarihleri arasında, İçişleri Bakanlığı 1.105 sosyal medya kullanıcısının 'koronavirüsle ilgili provokatif paylaşımlarda bulunduğu', bu kişiler arasından 510 kişinin ifadesi alınmak üzere gözaltına alındığı açıkladı. Pandemi boyunca bazı gazeteciler pandemiyle ilgili haberleri nedeniyle gözaltına alındı. Yazar ve yayıncılar otosansüre yönelerek dolaylı olarak bu saldırılardan etkilendi.

Toplatma, dağıtım engelleme kararlarıyla birlikte yazar ve yayınevlerinin yargılandıkları davalar bu sene de raporumuzda yer buldu.

Dağıtım ve satış yasağı kararlarının hak sahibi yayınevlerine ve yazarlara tebliğ edilmemesinden kaynaklanan hak ihlalleri yine bu rapor döneminde de yaşandı.

Hapisanelerde en çok hak ihlali her zaman olduğu gibi süreli yayınlara ve kitaba erişimde oldu.

Basın ve internet özgürlüğü alanındaki hak ihlallerinde bu yıl da artış görüldü. Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın verilerine göre (30 Kasım 2020) 69 gazeteci ve medya çalışanı hala cezaevinde. Medya çalışanlarının sıklıkla dile getirdiği sorunların başında "gazetecilik faaliyetine yönelik sansür ya da otosansüre zorlanma" ve "basın kartına erişimin kısıtlanması" geldi.

İnternet sansürleri ve erişime engelleme kararları artarak devam etti.

Yapılan yasa değişiklikleriyle sosyal platformlara yönelik yeni denetimler getirildi. Sosyal medya ve internette ifade özgürlüğünü kullanan sıradan vatandaşların binlercesi soruşturuldu ve yargılandı. Türkiye sosyal platformların şeffaflık raporlarında içerik kaldırma ve vatandaşların özel bilgilerinin soruşturulmak üzere talep edilmesi konusunda yine en üst sıralarda yer aldı.

Geçen rapor döneminde olduğu gibi artan kamuoyu hassasiyeti ve vatandaşlardan gelen sansür ve yasaklama talepleri sonucu yayınevleri bazı kitaplarını yayından kaldırdı.

Yayıncılığımızın gündemini bu yıl en çok Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun aldığı "muzır neşriyat" kararları işgal etti. Kurul geçen yıl 9'u çocuk kitabı olmak üzere toplam 13 kitap hakkında "muzır neşriyat" kararı aldı. Bunun sonucunda çocuk kitaplarının denetimi sosyal medya ve kamu kurumları nezdinde yer işgal eden bir gündem haline geldi.

KİTAP YASAKLAMA KARARLARI VE DAVALAR

Mahmut Alınak'ın Mehmet Tunç ve Bêkes Kitabına Yasak

Avukat, siyasetçi ve yazar Mahmut Alınak'ın 2017 yılında CHA Yayınları tarafından basılan *Mehmet Tunç ve Bekes* kitabına İstanbul 2'nci Sulh Ceza Hakimliği tarafından 5 Aralık 2019 tarihinde "dağıtım ve satış" yasağı getirildi. Şırnak'ın Cizre ilçesinde 14 Aralık 2015'te ilan edilen ve 79 süren sokağa çıkma yasağı sırasında yaşananların anlatıldığı kitap Kars T Tipi Cezaevi'nde bir tutukluya gönderilmesi üzerine cezaevi yönetimi tarafından "ihbar" edildi. Mahmut Alınak konuyla ilgili açıklamasında "*Şiro'nun Ateşi kitabım tam 15 yıl boyunca yasaklı kaldı ve en son AİHM bu yasağı kaldırdı. Yine 'HEP, DEP ve Devlet' kitabım yasaklandı ve 18 yıldır bu yasak halen devam ediyor. Son olarak 'Tarihin Çarmihında Güneş Ülkesi' kitabımla ilgili yürütülen soruşturma var ve bu soruşturma yıllardır bir sonuca ulaşmadı*" ifadelerini kullandı. Kitabın yasaklanmasının ardından yazar Mahmut Alınak hakkında "örgüt propagandası yapmak" ve "Türkiye Cumhuriyeti devletini alenen aşağılamak" iddiasıyla 3 ayrı iddianame hazırlandı ve davalar açıldı. Ayrıca *Mehmet Tunç ve Bêkes* adlı kitabının gelirin Tunç ailesine bağışlanması gerekçe gösterilerek Mahmut Alınak Kars 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararıyla tutuklandı. 24 Eylül 2020'de yazarın ev hapsi kaldırıldı.

Aram Yayınlarının 52 Kitabına "Satış ve Dağıtım" Yasağı

Aram Yayınları'nın 2016 yılında İzmir Kitap Fuarı'na gönderilmek üzere yola çıkarılan toplam 3959 adet kitabına "bölücü terör örgütü propagandası içerdiği gerekçesiyle" Kırşehir'de el konulmuş ve kitapların basım yeri Diyarbakır olması nedeniyle Diyarbakır 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından 10.06.2016 Tarihli 2016/1674 Değişik İş Nolu Kararıyla kitaplar hakkında "el koyma" kararı verilmişti. Ancak Diyarbakır 1. Sulh Ceza Hakimliği 2016 yılında alınan mahkeme kararının sadece kitapların tüm nüshalarına el konulması ve hangi kanun kapsamında (Terörle Mücadele Kanunu, Basın Kanunu veya Ceza Muhakemesi Kanunu)

karar verildiğinin net anlaşılmasından kaynaklı uygulamada aksaklıklara neden olduğu gerekçesiyle “kitapların tüm nüshalarının 3713 sayılı TMK 7/2 maddesi ile 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 25/2 maddesi uyarınca el konulmalarına, toplatılmalarına, dağıtılmalarının ve satışa sunulmalarının yasaklanmasına” ilişkin 8 Şubat 2020 tarihinde yeni karar verdi.

Yasaklanan kitapların listesi:

Diyarbakır 1. Sulh Ceza Hakimliği’nin 08.02.2020 Tarih ve 2020/476 Değişik İş Nolu Kararı

Güneşin Çocukları Ezidiler, 21. Yüzyılın Sömürgeciliği Toplum Kırım, Hawar, Geliya Zilan Jederka Jin u Jane, Elveda İki Yüzlü Umut, Mermer Kanatlı Kuşlar, Vakayiname, Tarih Şimdi Kürdistan, Tarihine Özlü Bir Bakış, Hayatın Kıyısına Yolculuk, Rojhilata Navin, Ayıntap Üstünde Kızıl Bir Zaman, Sürgünde Kürtler Kürt Sorununun Anlamak Üzere, Hep Kavgaydı Yaşamım (3 Cilt), Em Bun Baran, Kasırga Taburu (2 Cilt), Yaşamın Kıyısında, Eylül Kasırgası, Dağlar Konuşsun, Bizim Çocuklar, Demokratik Kurtuluş ve Özgür Yaşamı İnşa, Demokratik Modernitede Gençlik, Gözyaşım Ağıydı Seni Beklemek, Gedeye Şirin, Lilavlar Akacak, Dörtlerin Gecesi, Dağın Yüreği Mavi Derya, Mavidir Avaşinin Suları, Diyarbakır Zindanları (2 Cilt), Korkunun Rengi, Tül ve Kül Aksi Yalandır, Gurbetin Güncesi Yüreğimi Dağlara Nakşettim, Bizim Mazlum, Mordemin Güncesi, Abdullah Öcalan Demokratik Uygurlik Çözümü (5 Cilt), Kültür ve Uygurlik, Özgür Eş Yaşam, Hedera Henaseyen Azad, Rojnvisa Hevaltiye, Bir Yarım Dağda, Gerilla Anıları (5 Cilt)

Cumhuriyet Halk Partisi’nin Yayınladığı 3 Kitaba Yasak ve Toplatma Kararı

Cumhuriyet Halk Partisi’nin yayınladığı *21 Soruda FETÖ’nün Siyasi Ayağı* kitabına Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından “halkı kin ve düşmanlığa tahrik ve aşığılama suçlarından” soruşturma açıldı. Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından 23 Eylül 2020 tarihinde kitaba “basım, dağıtım ve satış yasağı” getirilerek kitaplara “el konulması ve toplatılması” kararı verildi. Yine CHP tarafından yayımlanan *Kıdem Tazminatında Fon Aldatmacası* ve *Arpalık Aile Şirketi* adlı kitaplara Nevşehir Cumhuriyet Başsavcılığı’nın başlattığı soruşturma kapsamında 6 Kasım 2020 tarihinde Nevşehir Sulh Ceza Hakimliği tarafından “TCK 216/1. Maddesi, Anayasanın 28/6. Maddesi ve 5187 sayılı kanunun 25/2. Maddesi uyarınca basım, dağıtım ve satış yasağı getirilmesine ve elde edilen ...eserlere el konulmasına ve basılmış eserlerin toplatılmasına” karar verildi. Kararın aynı gün Nevşehir CHP İl Başkanı’na tebliğ edilmesinin ardından polis CHP Nevşehir İl Başkanlığı’na giderek il binasındaki kitaplara el koydu.

J&J Yayınevi’nin 2 Kitabı Hakkında Önceki Yıllara Ait “Dağıtım ve Satış” Yasağı

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı’nın DTK’ye yönelik başlattığı soruşturma kapsamında J&J Yayınevi sahibi Azad Zal’ın (Mehmet Güngörmüş) gözetimine alınmasıyla eş zamanlı olarak polis J&J Yayınevi’nin ofisinde 26 Haziran 2020 tarihinde arama yaptı. Aramada haklarında toplatma kararı bulunan kitapların yanı sıra toplatma

kararı olmayan toplam 168 kitaba el konuldu. El konulan kitaplar doküman inceleme ve tespit tutanağına “örgütsel mahiyette içeriği olduğu değerlendirilen” kitaplar olarak kaydedildi. Arama sırasında Sıraç Bilgin’in J&J Yayıncılık tarafından yayımlanan *Yapraklar Açana Dek Satranç* kitabının Şırnak Sulh Ceza Hakimliği tarafından 29.03.2017 tarihinde “CMK 123 ve ilgili maddeler uyarınca Terörle Mücadele Yasasının 7/2 maddesi ve Basın Kanunu’nun 25/2 maddesine dayanarak basılmış eserlerin tamamına el konulmasına ve ülke genelinde toplatılmasına” karar verildiği ve Yaşar Aslan’ın *Rengbej* isimli J&J Yayınları tarafından yayımlanan kitabının 26.06.2017 tarihinde Mersin Sulh Ceza Hakimliği tarafından “3713 sayılı kanunun 7/2 maddesi ve 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 25/2 maddesi uyarınca basılmış eserlerin yasaklanmasına ve dağıtılmış eserlerin toplatılmasına” karar verildiği ancak toplatma kararlarının J&J yayınevi sahibine ve yazarlara bildirilmediği ortaya çıktı. Arama sırasında el konulan kitapların ise halen iade edilmediği bildirildi.

Ergun Poyraz’ın Basılmamış Kitabı Hakkında “İhtiyadi Tedbir” Kararı

Araştırmacı yazar Ergun Poyraz’ın kaleme aldığı *Ülkerler* kitabı henüz editoryal aşamadayken yazarın sosyal medya hesabından kitabının tanıtımı için yayınladığı kitap kapağındaki ifadeler delil olarak gösterilerek Yıldız Holding Yönetim Kurulu Başkanı Murat Ülker’in “kişilik haklarına saldırıldığı” gerekçesiyle dava açıldı. 10 Ocak 2020’de İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından kitap hakkında “...Türkiye genelindeki basımevi, yayınevi, kitapçılar ve internet sitesinde basım, yayım, dağıtım ve satımının önlenmesi yönünden ihtiyadi tedbir” kararı alındı.

Feminist Alfabe ve Feminist Alfabe Uygulama Rehberi Kitaplarına Suç Duyurusu

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi tarafından hazırlanan, toplumsal cinsiyet eşitliğini konu alan, Hatice Kapusuz ve Özge Oğuz tarafından yazılan ve ücretsiz olarak dağıtılan *Feminist Alfabe* ve *Feminist Alfabe Uygulama Rehberi* kitaplarına Türkiye Aile Meclisi Başkanı Adem Çevik tarafından suç duyurusunda bulunuldu. *Feminist Alfabe* kitaplarında “müstehecenlik” suçu işlendiği gerekçesiyle İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı’na 3 Ekim 2020’de yapılan suç duyurusunda Uluslararası Af Örgütü yöneticilerinin de “suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve yönetmek”, “casusluk”, “Halkı kin nefret ve düşmanlığa sevk etmek”, “Terörle Mücadele Kanunu’na muhâlafet etmek” gibi suçlardan cezalandırılması istendi.

HAPİSHANELERDE KİTAP YASAKLARI VE ENGELLEMELER

Her geçen gün artan cezaevi, tutuklu ve hükümlü sayısı beraber hapisanelerde süreli ve süresiz yayınların yasaklanması ve engellenmesiyle mahkumların haklarının ihlal edilmesinde artış da devam ediyor.

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği'nden (CİSST) Didem Sağlam ve Hilal Başak Demirbaşı'nın hazırladığı ve bu yıl ilk kez yayımlanan *Yıllık Rapor 2019*'da¹ hapisanelerin güncel durumu ve sorunları, yoğunlaşan hak ihlalleri ve mahkumların ifade özgürlüğü kapsamında yaşadığı sorunlar ele alındı. Raporun *Sürelili ve Süresiz Yayın Kısıtlamaları* başlığı altında, yürürlüğe giren yeni yönetmelik ve genelgelerle birlikte, 2019 yılında toplatma kararı bulunmayan birçok kitap, dergi ve gazetenin hapse alınmadığı, koşu aramalarında kitapların sakıncalı bulunarak toplatıldığı ve süreli/süresiz yayınlara erişimde ciddi sıkıntılar yaşandığına dikkat çekildi. Raporda "Öncesinde aile ve avukat görüşleri esnasında kuruma teslim edilen yayınlar mahkumlara verilebilirken, 2017 yılından sonra bu durum değişmiş, birçok hapse eş zamanlı çıkarılan Eğitim Kurul kararlarıyla hem görüş esnasında hem de dışarıdan posta yoluyla gelen yayınlar verilmemeye başlanmıştır." ifadeleri yer aldı. Hakkında herhangi bir toplatma kararı olmayan *Yeni Yaşam*, *Evrensel*, *Cumhuriyet* gibi birçok gazetenin mahkumların taleplerine rağmen iletilmediği raporda yer aldı. Çoğunlukla siyasi mahkumların yanlarında en fazla 7-10 kitap bulundurmalarına izin veren bir uygulamanın bulunduğu da raporda belirtiliyor.

Kandıra 1 Nolu F Tipi Cezaevi'nde olan siyasi tutuklu Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi eski Eşbaşkanı Gültan Kışanak da cezaevi yönetiminin dışarıdan kargoyla gönderilen ya da ziyaretçilerin bıraktığı hiçbir kitap ve dergiyi kendilerine vermeme kararı aldığını 28 Ocak 2020'de köşe yazısında duyurdu. Yapılan tüm hukuki girişimlere rağmen yasak devam ediyor.

HDP Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu da Anayasa Mahkemesi (AYM) Başkanı Zühtü Arslan'ın da yazarları arasında olduğu *İfade Özgürlüğü İlkeler ve Türkiye* isimli kitabın Diyarbakır Kadın Ceza İnfaz Kurumu'na alınmadığını sosyal medya hesabından duyurdu.

CİSST Yıllık Rapor 2019'da İfade Özgürlüğü bağlamındaki verilere bakıldığında hapse hanelerde en çok hak ihlali her zaman olduğu gibi süreli yayınlara ve kitaba erişimde yaşandı. 1325 mahkumun arasından 257'si gazeteyle erişiminin kısıtlandığını, 214'ü de kitaba erişiminin kısıtlandığını belirtti.

Ayrıca raporda 2016-2017-2018 yıllarında artan nüfusla beraber Türkiye'nin mahkum sayısı anlamında dünya ortalamasının üzerine çıktığı da yer alıyor.

YAZAR, ÇEVİRMEN VE YAYINCILARA DAVALAR

Çevirmen Burcu Uğuz'a 3 Yıl Hapis İstemiyle Dava Açıldı

27 Eylül 2019 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu kararıyla Elisabeth Bami ve Estelle Billon'un *Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi ve Kız*

1 <http://cisst.org.tr/wp-content/uploads/2020/11/ceza-infaz-sisteminde-sivil-toplum-dernegi-cisst-yillik-rapor-2019.pdf>

Çocuk Hakları Bildirgesi (Yapı Kredi Yayınları) kitapları muzır neşriyat ilan edilerek poşete sokulmuştu.² Mart 2020’de, kitapların çevirmeni Burcu Uğuz hakkında “müstehcen sözleri yayınlamak ve yayınlanmasına aracılık etmek” suçlamasıyla iddianame düzenlenerek 3 yıl hapis istemiyle dava açıldı. İddianamede çevirmen kitabın hem basım, hem yayım hem de dağıtımından, hatta çizimlerinden sorumlu tutuldu.³ Çevirmenler Meslek Birliği yaptığı basın açıklamasında çevirmen Burcu Uğuz’un yanında olduğunu, yargılama sürecini de doğrudan takip edeceğini duyurdu. Türkiye Yayıncılar Birliği, Türkiye PEN ve Türkiye Yazarlar Sendikası da ortak yayınladığı bildiriye yayıncılığın bu tür davalar ve kararlarla sansür ve otosansürün kışkacına sokulduğunu vurguladı.

BASIN AÇIKLAMASI

20.03.2020

Hatırlanacağı üzere 27 Eylül 2019 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu kararıyla Elisabeth Brami ve Estelle Billon’un “*Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi*” ve “*Kız Çocuk Hakları Bildirgesi*” (Yapı Kredi Yayınları) kitapları muzır neşriyat ilan edilerek poşete sokulmuştu. “*Kız Çocuk Hakları Bildirgesi*” kitabı hakkında dağıtım ve satış yasağı kararı çıkarılmış ve kitabın yayımcısı ve çevirmeni hakkında “müstehcen sözleri yayınlamak ve yayınlanmasına aracılık etmek” suçlamasıyla dava açılmıştır.

Çalışma Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığının atadığı beş birim amirinden oluşan kurulca alınan muzır neşriyat kararları, kitaplara getirilen dağıtım ve satış yasakları, yazarlara, çevirmenlere ve yayıncılara açılan davalar neredeyse ülkemizde rutin, sıradan bir uygulama halini alarak kanıksanmakta ve anayasal bir hak olan ifade ve yayınlama özgürlüğü her geçen gün yıpranmaktadır. Yayıncılığımız bu davalar ve kararlarla sansür ve otosansürün kışkacına sokulmaktadır.

İfade özgürlüğü demokratik toplumun temelini oluşturan ana unsurlardan; toplumun ilerlemesi ve bireyin gelişmesi için gereken temel şartlardan biridir ve vazgeçilmezdir. Demokratik toplum ilkesi de ifade özgürlüğünün korunmasını, zedelenmemesini gerektirir. Ülkemizde gerçekleşen ve yayınlama özgürlüğü ile çelişen bu ve benzeri ihlalleri kaygıyla takipte olduğumuzu kamuoyunun dikkatine sunarız.

Saygılarımızla,

Türkiye Yayıncılar Birliği
Türkiye PEN
Türkiye Yazarlar Sendikası

2 <http://turkyaybir.org.tr/yayinlama-ozgurlugu-raporu-kasim-2018-ekim-2019/>

3 <https://cevbir.org.tr/basin-aciklamalari/cevirmene-dava-acilmasi-hk-kamuoyu-aciklamamiz>

Çevirmen ve Yayıncıya “Müstehcenlik” Davası

Alman yayın grubu Ravensburger’un 10 dile telif hakları satışını yaptığı ve Mikado Yayınları’nın 2016 yılında Türkçe yayımladığı *Bebekler Nereden Gelir* kitabı hakkında CİMER’e yapılan iki ayrı şikâyet üzerine savcı tarafından 5 Kasım 2018 tarihinde iddianame düzenlenerek “müstehcenlik” suçlamasıyla kitabı yayımlayan Mikado Yayınları sahibine ve kitabın çevirmenine dava açıldı. Yayıncı hakkında 6 yıldan 12 yıla kadar kadar hapis cezası isternirken çevirmen için 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası isteniyor. Dava devam ederken *Bebekler Nereden Gelir* kitabı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından 11 Temmuz 2020 tarihinde “muzır” neşriyat ilan edildi.

İlahi Adalet Komünizm Kitabı’nın Yayıncısı ve Yazarına Dava

Yazar Osman Akyol’un Kurgu Kültür yayınları tarafından yayımlanan *İlahi Adalet Komünizm* adlı kitabı hakkında (CİMER) Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi’ne yapılan şikâyetin ardından Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Bürosu tarafından Ekim 2019’da soruşturma başlatıldı. Soruşturma kapsamında ifadesi alınan yayıncı Allaaddin Topçu ve yazar Osman Akyol hakkında “Halkın bir kesimini sosyal sınıf, din, mezhep, cinsiyet ve bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılamak” ve “halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılamak” suçlamalarıyla iddianame hazırlandı. Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde açılan davada yayıncı ve yazarın 1 yıl 5 aydan 2 yıl 9 aya kadar hapsi isteniyor.

Murat Ağirel Hakkında Sarmal Kitabı Nedeniyle 4 Ayrı Şikâyet

Gazeteci ve yazar Murat Ağirel’in Kırmızı Kedi Yayınevi tarafından 2020 Şubat ayında yayımlanan *Sarmal* kitabında kendilerine hakaret edildiği gerekçesiyle Binali Yıldırım, Bilal Erdoğan, Berat Albayrak ve İsmail Kahraman tarafından 4 ayrı şikâyette bulunulması üzerine savcı soruşturma başlattı. Murat Ağirel Libya’da öldürülen bir MİT mensubuna dair haberi nedeniyle 8 Mart 2020 tarihinde ifadeye çağırılmış ve tutuklanmıştı. Tutukluluğu sırasında ifade veren Murat Ağirel’in hakaret gerekçesiyle yargılanmasına devam ediliyor.

Umut Yayımcılık’ın Sahibine ve Yön Matbaası Yetkilisine Hapis Cezası

Umut Yayımcılık’ın 2018 yılında yayınladığı *İbrahim Kaypakkaya’nın Bütün Yazıları* kitabına İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı’nın talebiyle 9 Nisan 2019’da, İstanbul 9. Sulh Ceza Hakimliği tarafından “basım, dağıtım ve satışının yasaklanmasına ve kitapların toplatılmasına” karar verilmişti. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, İstanbul 9. Sulh Ceza Hakimliği’nin verdiği toplatma kararına istinaden yürütülen hazırlık soruşturması

sonrasında Umut Yayıncılık'a kitabı yayınlamaktan; Yön Matbaası'na "kitabın kapak sayfasından itibaren suç unsuru teşkil ettiğini bildiği halde kitabı basmaktan" 3713 sayılı kanunun 6/2 maddesinde düzenlenen örgüt propagandası içeren kitap basmak ve yayımlamaktan açılan davada İstanbul 36. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından Umut Yayıncılık'ın sahibine 2 yıl 1 ay, kitabı basan Yön Matbaa yetkilisine 10 ay hapis cezası verildi.

Dedalus Yayıncılık'ın Ofisinde Polis Araması

Dedalus Yayıncılık'ın sahibi Faruk Akhan 23 Ekim 2020 tarihinde kişisel Twitter hesabından yaptığı paylaşım ile öğlen saatlerinde yayınevinin ofisinde polis araması yapıldığını duyurdu. Yayınevi ofisinin taşınması sırasında yeni ofise "adreste arama kararıyla" gelen polisler kimliği açıklanmayan birisinin ihbarda bulunması üzerine arama yapıldığını açıkladı. Arama sırasında Faruk Akhan'a ait Doğu Ergil'in Timaş yayınlardan 2010 yılında yayımlanan *100 soruda Fetullah Gülen* kitabına polisler tarafından toplatma kararı olduğu gerekçesiyle el konuldu. Faruk Akhan emniyetteki ifadesinin ardından serbest bırakıldı. Dosya henüz savcılığa ulaşmadığı için soruşturmanın içeriği bilinmiyor.

Yazar Hamide Yiğit'e Para Cezası

Hamide Yiğit'in Tekin Yayınevi tarafından yayımlanan *Tekmili Birden İŞİD: El Kaide'den İŞİD'e Amerika İçin Cihat* kitabına geçtiğimiz yıllarda birden fazla dava açıldı ve yazar idari ve adli soruşturmalara uğradı.⁴ Hamide Yiğit'e "Cumhurbaşkanına hakaret" nedeniyle 1 yıl 2 ay 17 gün hapis cezası; Ankara'da TCK 301'den açılan dava sonucunda 5 buçuk ay hapis cezası ve "hakaret" ve "kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret"ten açılan dava nedeniyle 15.000 TL ve 7.500 TL olmak üzere iki ayrı ceza verildi.

Yiğit'in kitabında kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasıyla İHH İnsani Yardım Vakfı tarafından, 8 Mart 2017'de İstanbul 20. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde Hamide Yiğit aleyhine ve kitabı yayımlayan Tekin Yayınevine açılan 40.000,00 TL'lik manevi tazminat davası devam ediyor.

Ragıp Zarakol'un Mal Varlığına El Konuldu

PEN International onursal üyesi, Türkiye Yayıncılar Birliği üyesi Belge Yayınları eski editörü, gazeteci-yazar Ragıp Zarakol'un 2009 yılında Barış ve Demokrasi Partisi'nin (BDP) Siyaset Akademisi'nin açılışına katıldığı ve konuşma yaptığı gerekçesiyle "İstanbul KCK Ana Davası" kapsamında yargılanmasına devam ediliyor. Dava kapsamında ifadesinin

⁴ http://turkyaybir.org.tr/wp-content/files_mf/1545821365dusunceifaderapor_2018_weblink.pdf
http://turkyaybir.org.tr/wp-content/files_mf/1573199570dusunceifaderapor_2019_web.pdf

alınmadığı gerekçe gösterilerek hakkında yakalama emri çıkarılan Ragıp Zarakol'un Ekim 2018'de İnterpol kararı işleme konularak İsveç Hükümeti'nden iadesi talep edildi. 18 Aralık 2019'da İsveç Yüksek Mahkemesi Ragıp Zarakol'un iade talebini reddetti. Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Bakanlığı İsveç'te bulunan Zarakol'un mal varlığına el koyma kararı talep etti ve İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi 24 Aralık 2019'da Ragıp Zarakol'un mal varlığına kısmen el konulmasına karar verdi.

Zarakol'un "İstanbul KCK Ana Davası" kapsamında somut delil veya makul şüphe bulunmadığı halde 5 ay tutuklu kalması, tutuklu kaldığı sürede ifade özgürlüğünün ihlal edildiği ve yargı kararlarında gerekçe gösterilmemesi gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptığı başvurusu sonucunda mahkeme ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine hükmetti ve Türkiye'nin Zarakol'a 6 bin 500 Euro manevi tazminat ödemesine karar verdi.

Yazar Gülşen İşeri'ye Kentsel Dönüşüm Kitapları Nedeniyle Dava

Gazeteci ve yazar Gülşen İşeri 23 Ocak 2020 tarihinde pasaportunu yenilemek için gittiği Beşiktaş Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltına alındı. 2017 yılında Başbakanlık İletişim Merkezine kimliği belirsiz bir ihbarcı tarafından gönderilen e-postada; "2014 yılında yayımlanan *Ateşin ve Sürgünün Gölgesinde Kentsel Dönüşüm* ve 2010 yılında yayımlanan *Metropol Sürgünleri* isimli kitapların her ikisinde terör örgütü propagandası yapıldığı" şeklinde ihbarda bulunulması üzerine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı yazar hakkında soruşturma başlatarak yakalama kararı çıkardı. Yazar Gülşen İşeri emniyette verdiği ifadesinin ardından serbest bırakıldı. Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yazar hakkında iddianame düzenlenerek *Ateşin ve Sürgünün Gölgesinde Kentsel Dönüşüm* ve *Metropol Sürgünleri* isimli kitaplarında "terör örgütü propagandası" yapmak suçundan iddianame düzenlendi. İlk duruşması 12 Ekim 2020'de görülen dava 1 Şubat 2021 tarihine ertelendi.

SOSYAL MEDYADA "SANSÜR" KAMPANYALARI

Türkiye'nin Kültür Atlası Kitabı Yayıncısı Tarafından Toplatıldı

Kenan Mortan ve İbrahim Atalay tarafından kaleme alınan ve Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından Şubat 2020'de yayımlanan *Türkiye'nin Kültür Atlası* kitabında Batman'daki kadın intihar oranlarının Türkiye'nin en yüksek intihar oranları olmasına ve çocukların enest ilişkiye maruz kaldıklarına dair verilerin Batman Barosu tarafından tepkiyle karşılanması ve sosyal medya kullanıcılarından eleştiriler alması üzerine Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Genel Müdürü Ahmet Salcan Batman Barosu Başkanı Abdülhamit Çakan'a "özür maili" atarak kitabın satıştan kaldırıldığını ve toplatıldığını duyurdu.

Selahattin Demirtaş'ın Kitapları Hakkında Sosyal Medya Kampanyaları

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun eşi Selvi Kılıçdaroğlu, İstanbul Büyükşehir Belediye (İBB) Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun eşi Dilek İmamoğlu ve HDP'nin tutuklu eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın eşi Başak Demirtaş'ın *Devran* kitabının okuma tiyatrosunu birlikte izlemek üzere bir araya gelmesi üzerine kamuoyunda tartışmalar başladı. Bu tartışmaları takiben İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) iştiraklerinden Kültür A.Ş.'ye bağlı İstanbul Kitapçısı'nın online satış sitesinde Selahattin Demirtaş'ın cezaevinde yazdığı kitapları *Seher* ve *Devran*'ın satışta olmasına yönelik 13 Ocak 2020'de Twitter'da kampanya başlatıldı. Bazı siyasi parti liderleri ve gazetecilerin bile katıldığı kampanyada İstanbul Kitapçısı'nda "terör suçlarından cezaevinde bulunan birinin kitaplarının satıldığı" gerekçesiyle İBB başkanı Ekrem İmamoğlu'na suçlamalar yöneltildi. Demirtaş'ın kitaplarının meclis kütüphanesi de dahil birçok alışveriş sitesinde olması gündeme gelirken (PTT) Posta ve Telgraf Teşkilatı'nın alışveriş sitesi PTTAvm.com'dan kitabın satışı kaldırıldı. Sosyal medyadaki kampanya devam ederken İstanbul Kitapçısı'nın online satış sitesinde Sakine Cansız'ın *Hep Kavgaydı Yaşamım* kitabının 2016 yılında "toplantılarına" dair mahkeme kararının olmasına rağmen satıldığı hakkında sosyal medyada tweetler atılmaya başlanınca İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu açıklama yaparak "*Sayın Demirtaş'a ait kitap her yerde satılıyor. Devletin kurumları da buna dahil. Başka kitapçılarda da var. Olabilir de. Olmalıdır da. ... Diğer kitapla ilgili olarak [Hep Kavgaydı Yaşamım] 5 yıldır satışta olan bir kitap. Yeni değil. Ama gelen haklı tepkiler üzerine biz, o kitabın satışını sitemizden iptal ettik. ...*" dedi. Selahattin Demirtaş'ın kitaplarının İstanbul Kitapçısı'nın online satış sitesinde satılmasına devam ediliyor.

Ferhan Şensoy'un *Elveda SSK* Kitabı Hakkında Sosyal Medya Kampanyası

Oyun ve kitap yazarı Ferhan Şensoy'un 2005 yılında ilk basımı yapılan *Elveda SSK* isimli kitabında "hayvana tecavüz ve şiddet ifadelerinin" yer aldığı ve özendirdiği gerekçesiyle sosyal medya kullanıcıları tarafından hedef gösterildi ve 28 Ağustos 2020 tarihinde "trending topic" yapıldı. Daha önce de kitabıyla ilgili benzer tepkiler alan Ferhan Şensoy pandemi sürecindeki podcastlerinden birinde "eleştiriler" hakkında "insanların yazarla roman karakterini karıştırmamasını" tavsiye etti. Ferhan Şensoy *Elveda SSK* kitabının girişinde yeraltı edebiyatı yazarı Boris Vian'a atıf yapıyor. Kitapla ilgili herhangi bir soruşturma açılmadan konu sosyal medyanın gündeminden düştü.

“MUZIR” SAYILAN KİTAPLAR

1 Yılda 13 Kitap “Muzır” Neşriyat İlan Edildi!⁵

1927’de çıkarılan 1117 sayılı kanunla kurulan Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, 2 Temmuz 2018 tarihli, 703 sayılı KHK’nin 38’inci maddesiyle kanunda yapılan değişikliklerle Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı’na bağlanmıştır.

Yeni yapısıyla Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu Ekim 2019-Kasım 2020 tarihleri arasında 9’u çocuk kitabı olmak üzere toplam 13 kitap hakkında “muzır neşriyat” kararı aldı. Kurulun bu rapor döneminde sansürlediği kitap sayısı geçen yıla göre iki katından fazla oldu.

Buket Uzuner’in, ilk basımı 34 yıl önce yapılan ve bugüne kadar farklı yayınevlerinden toplam 19 kez baskısı yapılmış, yetişkinler için yazılan ve küçüklere yönelik olmayan eseri *Ayin En Çıplak Günü* kitabı, 20 Mart 2020 tarihinde, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından “muzır” neşriyat ilan edilerek skandal bir karara imza atıldı.

Kurul yetişkinlere yönelik olarak yazılmış Uzuner’in kitabından başka Selma Aydın’ın *Yolsuz Dere*, Adem Özbay’ın *Kin Kanatlılar* ve Ersan Pekin’in *Bu Kadınlar Yedi Bitirdi Beni* kitaplarının küçüklerin maneviyatı üzerinde “muzır” tesir yapacak nitelikte olduğuna hükmederek 2020 yılında “muzır” neşriyat ilan etti.

Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 25 Aralık 2019 tarihinde yazar Adem Özbay hakkında iddianame düzenlendi. Yazar hakkında 6 yıldan 12 yıla kadar hapsi istemiyle dava açıldı.

Ersan Pekin’in *Bu Kadınlar Yedi Bitirdi Beni* isimli kitabının “muzır” ilan edilmesinden kısa bir süre sonra İstanbul Anadolu 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde yazar hakkında “müstehcenlik” (TCK 226/2) suçlamasıyla 3 yıla kadar hapis cezası istemiyle dava açıldı. Ersan Pekin’in 22 Eylül 2020’de ilk duruşması görülen davaya gitmemesi üzerine hakkın da yakalama kararı çıkarıldı. Pekin hakkında görülen davanın son duruşmasında yazar 5 ay hapis cezasına çarptırıldı. Duruşma sonunda hükmün açıklanması geri bırakıldı.

Yolsuz Dere kitabının yazarı Selma Aydın ise kitabının “muzır” neşriyat ilan edilmesi üzerine “Küçükleri Muzır neşriyattan Koruma Kurulu’nun aldığı karar, hem hukuksal dayanaktan yoksun, hem yayıncılık ilkeleri açısından yanlış, hem *Yolsuz Dere* kitabım açısından isabetsiz, hem de edebi anlamda hatalıdır. ...Kitabım çocuk kitabı değil yetişkin kitabıdır.” açıklamasında bulundu.

Kurul, Almanya’nın önde gelen bir yayın grubu olan Ravensburger’un 10 dile telif hakları satışını yaptığı ve Mikado Yayınları’nın 2016 yılında Türkçe yayımladığı *Bebekler*

5 Yasaya göre “muzır” kabul edilen kitaplar “... ancak 18 yaşından büyük olanlara içi görülmeyen zarf veya poşet içinde satılabilir. Bu zarf ve poşetlerin üzerinde eser’in ismi ile “Küçüklere zararlıdır” ibaresinden başka hiç bir yazı ve resim bulunamaz”.

Nereden Gelir kitabını da “muzır” neşriyat ilan etti. Kitap hakkında Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi'ne (CİMER) yapılan iki ayrı şikâyet üzerine iddianame düzenlenerek Beykoz 2.Asliye Ceza Mahkemesi'nde dava açıldı. Dava devam ediyor.

Geçen yıl, 27 Eylül 2019'da Francesca Cavallo ile Elena Favilli'nin *Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler 100 Olağanüstü Kadının Masalı* (Hep Kitap) kitabının Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından muzır neşriyat ilan edilmesine yayınevi itiraz etti. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Suçları Soruşturma Bürosu “... kitabın 44. sayfasında yer alan “Coy Mathis” başlıklı hikayede bulunan Coy Mathis isimli cinsel kimlik bozukluğu bulunan çocukla ilgili öyküde tıbbi bir sorun olan cinsel kimlik bozukluğuyla ilgili yapılan cerrahi müdahalenin başarı öyküsü olarak ele alınarak cinsel değerlendirme konusunda özendirici bir tutum sergilediği, dolayısıyla *Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler 100 Olağanüstü Kadının Masalı* isimli kitabın 18 yaşından küçükler için muzır olduğu ihbarı üzerine Başsavcılığımızca soruşturma işlemlerine başlanılmış ise de; 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 26. Maddesi'ne göre yayımlanmakta olan basılı eserler yönünden 4 ay, diğer basılmış eserler yönünden 6 ay içinde açılmasının zorunlu olduğu dolayısıyla kitap yönünden yukarıdaki süreler dikkate alındığında söz konusu kitabın teslim tarihi olan 06/07/2017 tarihi itibarıyla 6 aylık zamanaşımı süresinin dolduğu anlaşılmakta; şüpheli hakkında kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına” 4 Aralık 2019'da karar verildi.

22 Kasım 2020'de *Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler 100 Olağanüstü Kadının Masalı* kitabının devamı niteliğinde olan *Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler 2* kitabı da Resmî Gazete'de yayımlanan kurul kararıyla “muzır” neşriyat ilan edildi.

Temmuz 2019 – Kasım 2020 arasında Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından Muzır Neşriyat İlan Edilen Kitaplar

	Kategori	Kitap Adı	Yazar	Yayınevi	Muzır İlan Tarihi
1	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler 2</i>	Francesca Cavallo Elena Favilli	Hep Kitap	22 Kasım 2020/Resmî Gazete Muzır Neşriyat
2	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Bazı Günler</i>	Heinz Janisch	YKY	22 Kasım 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
3	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Evde ve Uzakta</i>	Christine Nöstlinger	Günişığı Kitaplığı	22 Kasım 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
4	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Ben Bir Sihirbazım</i>	Tedvan Lieshout	Büyülü Fener Yayınları	9 Eylül 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
5	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Keloğlan Ak Ülkede</i>	Duran Yılmaz	Yuva Yayınları	3 Eylül 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
6	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Gül ve Düşün</i>	Musa Dinç	Arı Sanat Yayınları	29 Ağustos 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
7	Yetişkin Kurgu	<i>Yolsuz Dere</i>	Selma Aydın	İkinci Adam Yayınevi	29 Ağustos 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
8	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Bebekler Nereden Gelir</i>	Doris Rübél	Mikado Yayınları	11 Temmuz 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
9	Yetişkin Kurgu	<i>Aydın En Çıplak Günü</i>	Buket Uzuner	Everest Yayınları	20 Mart 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
10	Yetişkin Kurgu	<i>Bu Kadınlar Yedi Bitirdi</i>	Ersan Pekin	İkinci Adam Yayınevi	3 Şubat 2020/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
11	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Burcu ve Berk / Cinsellik - Cinselliği Keşfediyoruz</i>	Defne Ongun Müminoğlu	Artemis Yayınları	26 Aralık 2019/ Resmî Gazete-Muzır Neşriyat

12	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>İçim Dışım Gökkuşaağı</i>	Mehmet Güler	Özyürek Yayınevi	26 Aralık 2019/ Resmî Gazete-Muzır Neşriyat
13	Yetişkin Kurgu	<i>Kin Kanatlılar</i>	Adem Özbay	Az Kitap	26 Aralık 2019/ Resmî Gazete-Muzır Neşriyat
14	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler 1</i>	Francesca Cavallo Elena Favilli	Hep Kitap	27 Eylül 2019/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
15	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi</i>	Elisabeth Brami	YKY	27 Eylül 2019/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
16	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Kız Çocuk Hakları Bildirgesi</i>	Elisabeth Brami	YKY	27 Eylül 2019/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
17	Yetişkin Kurgu	<i>Sünnetçi Kız</i>	Kolektif	Cinius Yayınları	27 Eylül 2019/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat
18	Çocuk ve İlk Gençlik	<i>Hayalci Çocuk</i>	Halime Erdoğan	Puslu Yayıncılık	10 Temmuz 2019/ Resmî Gazete Muzır Neşriyat

Çocuk Kitaplarına Denetim Getirilmesine Yönelik Sosyal Medya Kampanyaları

Musa Dinç'in *Gül ve Düşün* isimli çocuk kitabında ve Duran Yılmaz'ın *Keloğlan Ak Ülkede* isimli çocuk kitabında yer alan bazı ifadelerin çocukların zihinsel gelişimlerine olumsuz etkisi olması nedeniyle kitapların toplatılması gerektiğine dair sosyal medyadan çağrılar yapıldı. Çağrılar sonucunda kitaplar Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından "muzır neşriyat" ilan edildi. *Gül ve Düşün* isimli çocuk kitabının yazarı Musa Dinç "çocuk, hayvan, ölmüş insan bedeniyle ilgili üretilen müstehcen yayınları yayınlamak" suçlamasıyla tutuklandı. Dinç'in tutuklu yargılanmasına devam ediliyor.

Ancak çocuk kitaplarındaki olumsuz içerikler bahane edilerek sosyal medyada ve basında çocuk kitaplarına "denetim" getirilmesine yönelik talepler kamuoyu gündemine oturdu. Türkiye Yayıncılar Birliği konuyla ilgili yaptığı basın açıklamasında kitapların her ne sebeple olursa olsun denetime ve baskıya maruz kalmaması gerektiğini vurguladı.

Aile Bakanlığı'ndan "Muzır İçerikle Mücadele" Programı

Musa Dinç'in *Gül ve Düşün* isimli kitabı ve ardından Duran Yılmaz'ın *Keloğlan Ak Ülkede* isimli "çocuk kitabında" olumsuz ifadelerin yer alması üzerine Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın çocuk kitaplarında denetim uygulaması gerektiğine dair çağrılar sosyal medya platformları üzerinden yapıldı. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk 15 Ekim 2020'de yaptığı açıklamalarda "Bakanlık olarak Muzır İçerikle Mücadele (MİM) Programı'nı başlatıyoruz. Bu kapsamda Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nu daha formal, başvuruların yapılabildiği, web sitesi ve WhatsApp İhbar Hattı olan bir yapıya kavuşturacağız. Kurula şu an doğrudan başvuru yapılamıyor. Yeni yapıda vatandaşlarımız çocuklar için zararlı içeriklerle ilgili kurula doğrudan şikâyetlerini iletebilecek." ifadeleriyle Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun çalışmaları genişletilerek kurula bireysel başvuruların yapılabileceği yeni bir mekanizmayı uygulamaya başlayacaklarını duyurdu.

UCİM'den Çocuk Kitaplarını Denetleme Projesi

Çocuk psikolojisine aykırı ve olumsuz içerikler gerekçe gösterilerek sosyal medyada ve basında "kitaplara denetim" getirilmesi çağrıları üzerine UCİM Saadet Öğretmen - Çocuk İstismarı İle Mücadele Derneği de resmi Twitter hesabı üzerinden "#UcimAvukatlarıÇocuklarıÇinOkuyor" ve "Çocuk Kitaplarını İnceleme ve Tavsiye Kitap Listesi Oluşturma Projesi" başlattıklarını duyurdu. Projenin açıklamasında "UCİM avukatları olarak piyasada var olan tüm çocuk kitaplarını tek tek okuyacak ve suç teşkil eden bir yayının tespiti halinde sorumlular hakkında işlem başlatacağız" ifadeleri yer aldı. Projenin duyurulmasından kısa bir sonra çocuk kitapları yayınlayan yayınevleriyle derneğin avukatları mail yoluyla iletişime geçerek yayınladıkları kitapları denetleyebileceklerini ve isterlerse "Bu kitap, UCİM tarafından incelenmiş ve çocuklarımıza yönelik olumsuzluk teşkil edecek bir unsur bulunmadığı tespit edilmiştir" gibi bir ibareyi kitaplarına ekleyebileceklerini ilettiler.

CHP Milletvekili Sera Kadıgil'den Muzır Neşriyat İle İlgili Soru Önergeleri

CHP milletvekili Sera Kadıgil 27 Eylül 2020'de Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun 4 kitabı muzır neşriyat ilan etmesi üzerine 7 Ekim 2019 tarihinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk'un yazılı olarak cevaplama için Mecliste soru önergesi verdi. Kadıgil'in soru önergesi cevaplanma süresi dolmasına rağmen Bakan tarafından cevaplanmadı. Art arda gelen muzır neşriyat kararları nedeniyle CHP milletvekili Sera Kadıgil Sözlü 7 Temmuz 2020 ve 10 Temmuz 2020 tarihlerinde Mecliste iki soru önergesi daha vererek Bakan Zehra Zümrüt'e cevaplama için şu soruları yöneltti:

1) Söz konusu kitaplarda yer alan hangi yazılar, açık bir şekilde nasıl bir gerekçe ile “18 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte” bulunmuştur?

2) 1927’de çıkarılan 1117 sayılı kanunlar Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, 2.7.2018 tarihli, 703 sayılı KHK’nin 38’inci maddesiyle kanunda yapılan değişiklikle Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı’na bağlanmış olup, kurul üyelerinin Bakanlığınızca belirlenecek 5 birim amirinden oluşturulması kararlaştırılmıştır. Bakanlığınızca, söz konusu Kurul’a atanan beş birim amirinin mesleki nitelikleri ve uzmanlıkları nedir?

3) Bugüne kadar kaç kitap, yazı, eser hakkında “muzır tesir yapacak nitelikte” olduğu kararı verilmiştir?

4) Söz konusu kararları “ifade, bilim ve sanat ile açıklama ve yayımlama özgürlükleri” bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?

5) Kadın-erkek eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminin çocuklar için önemsenen ve desteklenen bir politika olarak öne çıkması gerekirken, 27 Eylül 2019 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan kararla yukarıda ismi geçen kitapların yasaklanmasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu tür uygulamaların önüne geçmek için Bakanlığınızın alacağı önlemler var mıdır?

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk 27 Temmuz 2020 tarihinde Kadıgil’in soru önergesine verdiği cevapta muzır neşriyat kararlarının “yayımlama özgürlüğünü kısıtlama ile ilgili değil eserin satışına ilişkin yöntemlerle ilgili” olduğunu ifade etti. Kitapların hangi gerekçeyle yasaklandığı; Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu’nda görev alan 5 birim amirinin mesleki nitelikleri; bugüne kadar kaç kitap hakkında muzır neşriyat kararı alındığı sorularını ise yanıtız bıraktı.

Türkiye Yayıncılar Birliği'nin Muzır Neşriyat Kararlarıyla İlgili Basın Açıklamaları

Kitaplara “Denetim” Yarar Değil Zarar Getirir!

Basın Açıklaması

11.09.2020

Ülkemizde belli aralıklarla sosyal medya üzerinden alevlenerek kamuoyu gündemine oturan ve kitaplara “uzman denetimi” getirilmesine kadar varan tartışmalar yayıncılığımız açısından endişe vericidir.

Nitelikli kitapların üretilmesi öncelikle yayıncıların; çocuklara sunulması ise öğretmenlerin ve ailelerin doğal sorumluluğudur. Yayıncılığımız sansür ve denetimle değil; editöryal faaliyetlerin desteklenmesi, yazar ve çizerlerinin özgürce fikirlerini ifade edebilmesiyle güçlenecektir. Olumsuz ve münferit içerikler bahane edilerek kitaplara yönelik “denetim” talebi yayınlama özgürlüğü ilkesine aykırıdır. Bunlar, her fırsatta itirazımızı seslendirdiğimiz yasakçı zihniyetin yansımalarıdır.

Yayımlanan her kitabın okunup içeriğinin denetlenmesi neredeyse imkânsız olmakla beraber basılmış eserler hakkında, ceza davası 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 26. Maddesine göre eserin yayın tarihinden itibaren 6 ay içerisinde açılabilir. Örneğin 2017 yılında hep kitap tarafından yayımlanan *“Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler”* isimli kitap 27 Eylül 2019 tarihinde “muzır neşriyat” ilan edilmiş ancak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, Basın Suçları Soruşturma Bürosu Basın Kanunu'nun 26. Maddesinde belirtilen süreleri dikkate alarak kitap için 6 aylık zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle “kovuşturma yapılmasına yer olmadığına” karar vermiştir. Öte yandan mahkeme süreci sonuçlanmadan örneği verilen kitapla ilgili sosyal medyada başlatılan linç kampanyası yayıncılığın itibarının zedelenmesine imkân vermiştir.

Ancak ne yazık ki Basın Kanunu'na göre zamanaşımı süresi dolmuş kitaplar hakkında “muzır neşriyat” kararları verilmeye devam ediyor. 2 yılda 10 kitabı “muzır neşriyat” ilan eden Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, 9 Eylül 2020 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan son kararıyla Tedvan Lieshout'un *“Ben Bir Sihirbazım”* (Büyülü Fener Yayınları) isimli kitabını da gerekçe sunmadan “muzır” ilan etmiştir.

Kitapların her ne sebeple olursa olsun denetime ve baskıya maruz kalması zihinleri daha da karartmaktan başka bir sonuç getirmez. Bu önemli konunun çarpık bir biçimde tartışılmasının sonlandırılmasını ve bu tür baskıcı yapılaşmalara yol verilmemesini diliyoruz.

Saygılarımızla,

Türkiye Yayıncılar Birliği

Mikado Yayınları'nın Kitabı "Bebekler Nereden Gelir?"in Muzır Neşriyat İlan Edilmesiyle İlgili Basın Açıklaması

Basın Açıklaması

11.07.2020

6 Temmuz 2020 tarihli Resmî Gazete'de yer alan, "*Bebekler Nereden Gelir?*" kitabının muzır neşriyat kararının yayınevi ve yazar ismi olmaksızın sadece kitabın adı verilerek eksik ve yanlış anlaşılmaya sebebiyet verecek şekilde ilan edilmesi nedeniyle basında TÜBİTAK Yayınları'na ait "*Bebekler Nereden Gelir?*" kitabı muzır ilan edildi haberleri yer almıştır. Yine aynı sebeple derneğimiz de TÜBİTAK Yayınları'ndan çıkan "*Bebekler Nereden Gelir?*" kitabının muzır neşriyat ilan edilmesini kınayan bir basın açıklamasını yaptıktan birkaç saat sonra T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün resmi twitter hesabından "muzır neşriyat" ilan edilen kitabın "Mikado yayınları tarafından "*Neden? Niçin? Nasıl?*" serisinde yayımlanan, Doris Rübél tarafından yazılan "*Bebekler Nereden Gelir?*" kitabı olduğu ve "Bakanlığın küçükleri zararlı içeriklerden koruma çalışmaları kapsamında sakıncalı" bulunduğu duyurulmuştur.

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu Almanya'nın önde gelen bir yayın grubu olan Ravensburger'un Almanya'da 350 bin kopya sattığı, 10 dile telif hakları satışını yaptığı, çocukları koruma ve bilgilendirmeyi amaçlayan ve ödülleri almış olan, dilimize 2016 yılında Mikado Yayınları tarafından çevrilerek *Neden? Niçin? Nasıl?* serisinden "*Bebekler Nereden Gelir?*" adıyla yayımlanan kitabı incelemiş ve 'küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte olduğuna' karar vermiş! Konunun uzmanlarına danışılarak ve titizlikle hazırlanmış kitap hakkında, CİMER'e yapılan iki ayrı şikâyet üzerine iddianame düzenlenerek dava açılması yanlışlığının yanı sıra; mahkeme tarafından görüşü istenilen Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı atanmış beş birim amirinden oluşan kurul tarafından değerlendirilip sansürlenmesi vahimdir.

Kitabın 2018 yılında sosyal medyada ve basında eleştirilere maruz kalması üzerine yayınevinin kitabı dağıtımdan çekmesi, yayıncıların üzerinde yaratılan otosansüre işaret etmekte ve ülkemiz ve kültürel çeşitliliğimiz için de son derece olumsuz bir durum yaratmaktadır.

İfade özgürlüğü demokratik toplumun temelini oluşturan ana unsurlardan; toplumun ilerlemesi ve bireyin gelişmesi için gereken temel şartlardan biridir ve vazgeçilmezdir. Demokratik toplum ilkesi de ifade özgürlüğünün korunmasını, zedelenmemesini gerektirir. Muzır neşriyat kararları yayıncılığımızı sansür ve otosansürün kısıncasına sokmakta ve kültür dünyamızı çoraklaştırmaktadır.

Ülkemizde gerçekleşen ve yayımlama özgürlüğü ile çelişen bu ve benzeri ihlalleri kaygıyla takipte olduğumuzu kamuoyunun dikkatine sunarız.

Saygılarımızla,

Türkiye Yayıncılar Birliği

Edebi Eserler, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'nun Hedefinde!

Basın Açıklaması

24.03.2020

Henüz Elisabeth Brami ve Estelle Billon-Spagnol'un "*Kız Çocuk Hakları Bildirgesi*" kitabının önce muzır ilan edilmesi, ardından yasaklanması ve çevirmeni hakkında dava açılması üzerine yayıncılığımızın sansür ve otosansürün kiskacına sokulduğu konusunda uyarıda bulunduğumuz bir basın açıklaması yapmıştık ki, 20 Mart 2020 tarihli ve 31074 sayılı Resmî Gazete'de başka bir eser hakkında soruşturma başlatıldığı ve "muzır neşriyat" olduğuna karar verildiği ilan edildi.

Edebiyatımızın usta yazarlarından, birçok değerli eser vermiş Buket Uzuner'in, ilk basımı 34 yıl önce yapılan ve bugüne kadar farklı yayınevlerinden toplam 19 kez baskısı yapılmış olan "*Ayın En Çıplak Günü*" başlıklı edebi eserinin "18 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte" olduğuna, Çalışma Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı'nın atadığı beş birim amirinden oluşan Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından karar verildi. İlgili kararın, Gebze Cumhuriyet Başsavcılığı Hazırlık Bürosu'nun başlattığı soruşturma kapsamında "kitabın incelenmesi" talebiyle gönderilen yazı sonrasında alındığı duyuruda belirtildi.

Yetişkinler için yazılan ve küçüklere yönelik olmayan, bugüne kadar birçok baskı yapmış sanatsal ve edebi eserin müstehcenlik iddiası ile soruşturma konusu olmasının ve muzır neşriyat kabul edilmesinin kabulü mümkün değildir. Türk Ceza Kanunu'nda edebi, sanatsal ve bilimsel eserler hakkında müstehcenlik hükümlerinin uygulanamayacağı açık bir şekilde belirtilmesine rağmen edebi, sanatsal bir eserin muzır neşriyat kabul edilmesi ve hakkında soruşturma başlatılması açık bir hak ihlalidir. İdari birimler ve yargı birimleri, demokratik bir toplum için büyük önem taşıyan

ifade, bilim, sanat ve yayımlama özgürlüklerine müdahalelerde bulunmama yükümlüklerini unutmamalıdır.

Anayasal bir hakkı kısıtlayıp engelleyen bir kararın bakanlık tarafından atanmış beş birim amiri tarafından verilebilmesi ifade, bilim ve sanat ile açıklama ve yayımlama özgürlüklerinin ihlal edilmesidir. Demokratik toplum ilkesinin esas alındığı bir sistemde bunun kabulü mümkün değildir. 2011 yılında Muzır Neşriyat ilan edilen ve hakkında müstehcenlik davası açılan William Burroughs'un "*Yumuşak Makine*" (Sel Yayıncılık) kitabıyla ilgili Anayasa Mahkemesi'nin 26.10.2017 tarihinde 30284 sayılı Sel Yayıncılık'ın başvurusuna ilişkin verdiği kararda; kurulun yapısının edebi eser kavramını değerlendirecek uzmanlıkta olmadığı, kurulun "*Yumuşak Makine*" ile ilgili verdiği kararın hukuka aykırı olduğu ve ifade özgürlüğünü ihlal ettiği tespitinde bulunduğunu hatırlatmak isteriz.

İfade özgürlüğü demokratik toplumun temelini oluşturan ana unsurlardan; toplumun ilerlemesi ve bireyin gelişmesi için gereken temel şartlardan biridir ve vazgeçilmezdir. Demokratik toplum ilkesi de ifade özgürlüğünün korunmasını, zedelenmemesini gerektirir. Yetkilileri acilen, Türkiye'de ifade ve yayımlama özgürlüğünü engelleyen ve tarafı bulunduğumuz uluslararası sözleşmelere aykırı düşen ahlakçı ve yasakçı zihniyetle alınan "muzır neşriyat" kararlarını önleyecek somut adımlar atmaya çağırıyoruz.

Saygılarımızla,

Türkiye Yayıncılar Birliği

PEN Yazarlar Derneği

Türkiye Yazarlar Sendikası

KİTAPLARIN İMHASI

Erzincan'da İki Kitap Yakılarak İmha Edildi

Erzincan'da 16 Mart 2018 yılında gerçekleştirilen bir ev baskını sırasında polis tarafından el konulan Kazım Gündoğan ve Nezahat Gündoğan'ın İletişim Yayınları tarafından basılan *Dersim'in Kayıp Kızları* kitabı ve Salih Aksoy'un Kalipso Yayınları'ndan çıkan *İbrahim Kaypakkaya'nın Hayatı ve Fikirleri* kitabının "Erzincan Refahiye Cumhuriyet Başsavcısı'nın talimatıyla komutanlık kazan dairesinde video çekimi yapılarak imha edildiği"ne dair 30 Mart 2018 tarihine ait olduğu iddia edilen bir tutanak ortaya çıktı.

Kayyum Belediyesi Celadet Ali Bedirxan Kütüphanesi'ni Yıktı

2013 yılında Siirt Belediye Başkanı Selim Sadak tarafından kurulan Celadet Ali Bedirxan Kütüphanesi 15 Mayıs 2020 tarihinde atanan kayyum belediyesi tarafından yıkıldı. 30 Mayıs 2020 tarihinde, kayyumun göreve gelmesinden 15 gün sonra yıkılan Celadet Ali Bedirxan Kütüphanesi'nin yıkılmasına gerekçe olarak yapılması planlanan "Tramvay" projesi gösterildi. Belediye meclisinde bu doğrultuda alınmış herhangi bir karar bulunmadan ve Tramvay projesiyle ilgili herhangi bir etüd çalışması ve ihale yapılmadan yıkılan kütüphanedeki 7200 kitaba da ne olduğu hakkında bir açıklama yapılmadı. Celadet Ali Bedirxan Kütüphanesi'nin Kürtçe tabelası 2016 yılında atanan kayyum tarafından indirilmiş ve kütüphanedeki Kürtçe kitaplar raflardan kaldırılmıştı.

KİTAPLARIN SUÇ DELİLİ OLMASI

Selahattin Demirtaş'ın *Leylan* ve *Devran* Kitaplarını Bulundurmak Suç Delili

Ankara'da 14 Şubat 2020'de yapılan ev baskınlarında 10 kişi gözaltına alınırken evlerde yapılan aramalar sırasında HDP'nin tutuklu eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın cezaevinde yazdığı romanı *Leylan'a* ve Mella Mahmude Beyazıdî'nin *Kürtlerin Örf ve Adetleri* kitaplarına el konuldu. "Terör örgütü üyesi olmak" ve "terör örgütü adına faaliyet yürütmek" iddialarıyla açılan soruşturma kapsamında kitaplara ilişkin "...halkı devlete karşı kin ve düşmanlığa sevk edici şekilde etnik ayrımcılık yapıldığı değerlendirilmektedir" ifadesi yer aldı.

Bitlis'te 25 Temmuz 2019'da bir ev baskını sırasında el konulan *Devran* isimli öykü kitabı 'terör örgütüne üyelik' suç isnadında delil olarak dosyaya girdi. Demirtaş'ın cezaevinde yazdığı *Devran* kitabı iddianamede "...şahsın bu dokümanı ikametinde buldurma amacının ... terör örgütüne sempati duyması ve ... terör örgütünün ideolojisini benimsemiş olduğu yönünde değerlendirilmiştir." ifadeleri yer aldı.

Üniversite Öğrencisine Kitap Gereğe Gösterilerek 9 yıl Hapis Cezası Verildi

Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sanat Tarihi bölümü öğrencisi Furkan Sevim 2018 yılında sosyal medya hesabında yaptığı paylaşımlar nedeniyle Başbakanlık İletişim Merkezine ihbar edildi. Evi basılarak gözaltına alınan Sevim'in evinin aranması sırasında el konulan İbrahim Kaypakkaya'nın hayatını anlatan Nihat Behram'ın yazdığı *Ser Verip Sır Vermeyen Bir Yiğit* adlı kitabı "DHKP-C örgüt üyeliği ve zincirleme örgüt propagandası yapmak" kapsamında suç delili sayıldı. Sevim, 3 Aralık'ta görülen karar duruşmasında silahlı örgüt üyeliği suçlamasıyla 7 yıl 6 ay, zincirleme örgüt propagandası yapma suçlamasıyla da 2 yıl 3 ay olmak üzere toplam 9 yıl 9 ay hapis cezası aldı.

Nihat Behram'ın *Ser Verip Sır Vermeyen Bir Yiğit* adlı kitabı 1988 yılında *İşkencede Ölümün Güncesi* adıyla yayıncı Ünsal Öztürk tarafından basılmış ve polis kitabın basımı sırasında matbaayı basarak 15 bin kitaba el koymuştu. 17 yıl süren davalar sonucunda kitabın basımı serbest bırakılmıştı. 2018 yılında Mersin'de bir ev baskını sırasında yapılan aramada polis kitaba "suç delili" olarak yine el koydu ve Mersin Sulh Ceza Mahkemesi kitaba dağıtım ve satış yasağı getirdi. Kitap 30 yıl aradan sonra tekrardan yasaklanmış oldu.

Jinnews muhabiri Gazeteci Melike Aydın'ın Davasında Kitap Suç Delili Sayıldı

Jinnews muhabiri Gazeteci Melike Aydın'ın 11 Kasım 2019'da evine polis baskını düzenlendi. Baskın sırasında tutuklu bulunan eski milletvekili ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı Gültan Kışanak'ın Dipnot Yayınları tarafından basılan *Kürt Siyasetinin Mor Rengi* isimli kitabına hakkında herhangi bir toplatma veya dağıtım yasağı olmamasına rağmen polis el koydu. Kışanak'ın kitabı Melike Aydın'ın yasadışı örgüt üyesi olmak suçlamasıyla yargılandığı davada suç unsuru olarak gösterildi.

Acun Karadağ'ın Evine Yapılan Polis Baskınında Kitaplara El Konuldu

Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile işinden ihraç edilmesinin ardından Ankara'da "İşimizi geri istiyoruz" eylemine başlayan 21 yıllık öğretmen Acun Karadağ'ın evi 13 Ağustos 2020 tarihinde polisler tarafından basıldı ve Karadağ gözaltına alındı. Polis baskını sırasında Acun Karadağ'ın evinde Hüseyin Aykol'un *Türkiye'de Sol Örgütler*, Fatih Yaşlı'nın *Kinimiz Dinimizdir Türkçü Faşizm Üzerine Bir İnceleme* ve Nicos Poulantzas'ın *Faşizm ve Diktatörlük* adlı kitaplarına polisler tarafından el konuldu.

Mustafa Balbay'ın Kitabı Meclis'e Sokulmadı

TBMM'ye milletvekillerini ziyaret için gelen bir avukatın çantasından çıkan Mustafa Balbay'ın *Bitmeyen Deniz Gezmış* kitabı güvenlik güçleri tarafından "siyasi bir kitap olduğu ve siyasi kitapların meclise girmesinin yasak olduğu" gerekçesiyle meclise sokulmayarak

emanete alındı. Konuyu meclis gündemine getiren CHP İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal'ın soru önergesine TBMM Başkanvekili Süreyya Sadi Bilgiç " saldırı amaçlı kullanılabilceği değerlendirilen her türlü materyalin gerekirse emanete alınabileceği" cevabını verdi.

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

Türkiye'de düşünce ve ifade özgürlüğündeki gerilemelerden en çok etkilenen alan bu yıl da basın özgürlüğü oldu. Hapisteki gazeteciler, gözaltılar, tutuklamalar, yargılamalar ve yasaklar bu yıla damgasını vurdu. Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS)'nin hazırladığı 1 Nisan 2019 – 1 Nisan 2020 dönemini kapsayan *TGS Basın Özgürlüğü Raporu*'nda⁶ son bir yılda 103 gazetecinin 108 kez gözaltına alındığı bilgisi yer aldı. Yargı Reformu'na rağmen 10 Kasım 2020 itibariyle 72 gazeteci hala hapiste. Rapor'da medya çalışanlarının dile getirdiği sorunların başında "gazetecilik faaliyetine yönelik sansür ya da otosansüre zorlanma" ve "basın kartına erişimin kısıtlaması" geliyor. Temmuz - Ağustos - Eylül BİA Medya Gözlem Raporu'na göre 81 gazetecinin Türk Ceza Kanunu (TCK), Terörle Mücadele Kanunu (TMK), MİT Kanunu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Kanunu ve Sermaye Piyasaları Kanunu (SPK) kapsamında toplam 7 müebbet ve 760 yıl 3 ay hapis cezası; sekiz gazetecinin de toplam 1 milyon 410 bin TL tazminat istemiyle karşı karşıya kaldığına dikkat çekildi.

'MİT Kanunu'na Muhalefet' Davası

2020 yılının basın özgürlüğü alanında en dikkat çeken olayı Libya'da yaşamını yitiren bir MİT mensubunun cenazesinin haberleştirilmesi nedeniyle OdaTV Genel Yayın Yönetmeni Barış Pehlivan, Haber Müdürü Barış Terkoğlu, muhabir Hülya Kılınç ve beraberinde gazeteciler Murat Ağirel, Aydın Keser ve Ferhat Çelik'in Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun 27. maddesi kapsamında "istihbarat faaliyeti ile ilgili bilgi ve belgeleri ifşa etmekle" suçlanarak yargılanmaları oldu. Yargılama sonunda Barış Pehlivan ve Hülya Kılınç "istihbarat faaliyeti ile ilgili bilgi ve belgeleri ifşa etmek" suçundan 3 yıl 9 ay hapis cezası; Aydın Keser, Ferhat Çelik ve Murat Ağirel de "MİT faaliyetleri ile ilgili bilgi veya belgelerin izinsiz basın yoluyla yayımlanmasını" düzenleyen Milli İstihbarat Kanunu Madde 27/3 4 yıl 8 ay 7 gün hapisle cezalandırdı. OdaTV haber sitesine yargılama sürecinde erişim engeli getirildi ve engel devam ediyor.

AİHM: "Cumhuriyet Gazetesi Davası'nda İfade Özgürlüğü İhlal Edildi"

31 Ekim 2016'da Cumhuriyet gazetesi yönetici ve yazarlarının gözaltına alınmasıyla başlayan 19 sanıklı Cumhuriyet gazetesi davasında Akın Atalay 8 yıl 1 ay 15 gün, Orhan

6 <https://tgs.org.tr/wp-content/uploads/2020/05/TGS-BASIN-OZGURLUGU-RAPORU.pdf>

Erinç 6 yıl 3 ay, Hikmet Çetinkaya 6 yıl 3 ay, Murat Sabuncu 7 yıl 6 ay, Bülent Utku 4 yıl 6 ay, Önder Çelik 3 yıl 9 ay, Musa Kart 3 yıl 9 ay, Hakan Karasinir 3 yıl 9 ay, Mustafa Kemal Güngör 3 yıl 9 ay, Güray Tekin Öz 3 yıl 9 ay, Aydın Engin 7 yıl 6 ay ve Ahmet Şık 7 yıl 6 ay hapis cezası almıştı.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Cumhuriyet gazetesinin eski yazar ve yöneticilerinin yaptığı şikâyet başvurusunu 4 yıl sonra karara bağladı ve Türkiye'nin insan hakları ihlalinde bulunduğuna hükmetti. AİHM gerekçeli kararında "yargılama sürerken ve mahkeme öncesi tutukluluk hallerinin mantıklı gerekçelere dayanmadığı" görüşüne vardı. Mahkeme Türkiye'nin toplam 8 kişiye 16'şar bin avro para cezası ödenmesini kararlaştırdı.

ULUSLARARASI HAK ÖRGÜTLERİNİN RAPORLARI

İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch-HWR) *2020 Dünya Raporu'nda*⁷ Türkiye'de giderek derinleşen bir insan hakları krizi yaşandığına dikkat çekildi. Türkiye'de binlerce kişinin sosyal medya paylaşımları nedeniyle ceza soruşturmaları, yargılamaları ve mahkumiyet kararlarıyla karşı karşıya kaldığı ve web sitelerinin engellenmeye ve çevrimiçi içerikleri kaldırılmaya devam edildiği de rapora yansdı. Raporun hazırlandığı süreçte "tahminen" 119 gazeteci ve medya çalışanının tutuklu veya "terör örgütü propagandası yapmak" ve "terör örgütü üyesi olmak" gibi suçlardan hükümlü olarak cezaevinde bulunduğu ve yüzlercesinin de tutuksuz olarak yargılanmaya devam edildiği belirtildi.

Sınır Tanımayan Gazeteciler'in (RSF) 2013 yılından beri yayımladığı Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde⁸ altı senedir son 30 ülke arasında bulunan Türkiye 2020 yılında 154. sırada yer aldı. Raporda Türkiye'de internet üzerinden sansürün arttığı vurgulandı. Türkiye'de geçen yıllara göre tutuklu gazetecilerin sayısında gerileme olsa da hala dünyada en fazla gazetecinin tutuklu olduğu ülke. İnternet medyasına yönelik sansürün de giderek arttığına dikkat çekildi.

Freedom House'nin dünya çapında temel hak ve özgürlükleri değerlendirdiği 2020 raporunda⁹, 195 ülke içerisinde 83 ülke "özgür" olarak açıklanırken, 63 ülke "kısmen özgür" ve 49 ülke "özgür olmayan" ülkeler kategorisine girdi. Türkiye 2020 yılında ilk kez 2018 yılında girdiği "özgür olmayan" ülkeler kategorisindeki yerini korudu. Rapora göre son 10 yılda dünya genelinde özgürlüklerin en çok gerilediği ikinci ülke Türkiye oldu. 2019 yılı, tüm dünyada özgürlüklerin giderek gerilediği 14'üncü yıl oldu.

7 <https://www.hrw.org/tr/world-report/2020/country-chapters/336551>

8 <https://rsf.org/en/ranking/2020>

9 https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-02/FIW_2020_REPORT_BOOKLET_Final.pdf

İNTERNET ÖZGÜRLÜĞÜ

Türkiye’de 2020 yılında da internet sansürleri ve erişim engelleme kararları artarak devam etti. Bu rapor döneminde de sosyal medya paylaşımlarının soruşturma ve tutuklama gerekçesi olmasına devam edildi. İçişleri Bakanlığı pandemi döneminde “asılsız ve provokatif koronavirüs” sosyal medya paylaşımı yaptığı iddiasıyla 229 kişinin gözaltına alındığını açıkladı.

“Suç unsuru içeren veya hakaret, özel yaşamın gizliliğinin ihlali, küfür gibi sakıncalı içerikler nedeniyle yaşanan ‘muhataplık sorununun’ aşılması” gerekçesiyle düzenlenen yeni “sosyal medya yasası” 1 Ekim 2020’de yürürlüğe konuldu. Yasa sosyal ağ sağlayıcılarının Türkiye’de temsilci bulundurmalarını zorunlu kılıyor. 2 Kasım’a kadar Türkiye’ye temsilci atamadıkları için Facebook, Instagram, Twitter, Periscope, YouTube ve TikTok gibi sosyal ağ sağlayıcılarına 10’ar milyon liralık ilk cezalar kesildi. Yasaya göre yükümlülüklerini yerine getirmeyen sosyal ağlara kademeli olarak cezalar uygulanacak ve bant genişlikleri yüzde 90’a kadar daraltılacak. Platformların engellenip engellenmeyecekleri kademeli olarak uygulanacak cezalarla birlikte Nisan 2021’den sonra belli olacak.

Türkiye’de erişime engellenen web siteleri, haberler (url adresleri) ve sosyal medya içerikleriyle ilgili istatistiksel verilerin paylaşıldığı *EngelliWeb 2019: Buz Dağının Görünmeyen Yüzü Raporu*¹⁰ Temmuz 2020’de yayımlandı. Rapora göre 2019’da Türkiye’den toplam 61 bin 49 alan adının erişime engellendiği tespit edilebildi. Raporda bugüne kadarki erişim engeli rakamları güncellenerek 2019 sonu itibarıyla Türkiye’den toplam 408.494 alan adı ve web sitesine erişim engeli getirildiği açıklandı.

Raporda erişim engeli kararını veren kurumların dağılımının yapıldığı tabloya göre kararların neredeyse yüzde doksanı Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ve kapatıldıktan sonra görevlerinin devredildiği Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanı ve yargı tarafından verildi.

2019 yılında 336 haberine erişim engeli getirilen Hürriyet gazetesi raporda en çok haberi engellenen gazete olarak birinci sırada yer aldı. Hürriyet gazetesini 226 haberle Haberler.com web sitesi, 222 haberle Sabah, 198 haberle Milliyet, 186 haberle T24 haber sitesi takip etti.

EngelliWeb 2019 raporunda sosyal medya platformlarının şeffaflık raporları da incelenerek değerlendirilmelerde bulunuldu: 2012-2019 yılları arasında Türkiye’den Twitter’a 5 bin 487 mahkeme kararı gönderildi. Twitter’a dünya genelinde gönderilen mahkeme kararlarından yüzde 74’ü Türkiye’ye ait olurken Türkiye bu kategoride açık ara birinci sırada yer aldı. Facebook’un en son 2019 yılının ikinci yarısı için açıkladığı şeffaflık raporuna

¹⁰ https://ifade.org.tr/reports/EngelliWeb_2019.pdf

göre 2019 içinde toplam 1.135 içeriği çıkartmıştır. 2018’de çıkartılan içerik sayısı 2.381 iken, 2019’da 2018’e göre %47 düşüş gözlemlendiği raporda yer aldı. 2019 istatistiklerine göre Facebook’tan içerik kaldırma talebinde bulunan ülkeler kategorisinde Pakistan birinci sırada yer alırken Türkiye 1.135 içerikle sekizinci sırada yer aldı.

Wikipedia Yaklaşık 2,5 Yıl Sonra Erişime Açıldı

29 Nisan 2017’de, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından, anayasanın 5651 sayılı kanununa dayanarak “Türkiye’yi terör örgütleriyle aynı zeminde gösteren ifadelerin bulunması” gerekçesiyle dünyanın en büyük internet ansiklopedisi Wikipedia’nın tüm dillerdeki versiyonlarına Türkiye’den erişim engeli getirilmişti. Wikipedia’nın bağlı olduğu Wikimedia Vakfı, erişim engeli kararı alan Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği’ne kararın kaldırılması için başvurmuş ancak sonuç alamayınca 2017 yılında Anayasa Mahkemesi’ne (AYM) başvurmuştu. AYM 15 Ocak 2020’de Resmi Gazete’de yayımlanan kararıyla “Wikipedia’ya erişim engeli kararının” Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine hükmetti. Yasağı getiren Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği’nin yasak kararını kaldırması üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) Wikipedia’yı 15 Ocak 2020’de erişime açtı.

IPA VOLTAIRE ÖDÜLÜ 2020

Türkiye Yayıncılar Birliği’nin (TYB) üyesi olduğu Uluslararası Yayıncılar Birliği (IPA) 2005 yılından bu yana her yıl ifade özgürlüğünün vazgeçilmez bir bileşeni olan yayınlama özgürlüğü onuruna, tehdit ve baskılara karşın ihtilafli ve hassas fikirleri yaymaktan çekinmeyen kişi, kurum veya gruplara IPA Voltaire Ödülü’nü veriyor.

Türkiye Yayıncılar Birliği’nin de temsilcisi bulunduğu IPA Yayınlama Özgürlüğü Komitesi tarafından 2020 yılında seçilen finalistler Avesta Yayınları (Türkiye) Mr Chong Ton Sin (Malezya) Liberal Publishing House (Vietnam) ve Maktaba-e-Daniyal (Pakistan) oldu.

IPA Voltaire Ödülü 2020 yılı kazananının Vietnam’dan Liberal Yayınevi’nin olduğu 3 Haziran’da online olarak gerçekleştirilen ödül töreninde duyuruldu.¹¹

Voltaire Ödülü’nü önceki yıllarda kazananlar arasında, Mısırlı Yayıncı Khaled Lotfy (2019); Hong Kong’da yayıncılıkla uğraşan İsveçli Gui Minhai (2018); Türkiye’den yayıncı Turhan Günay ve Evrensel Yayınları (2017); Suudi Arabistan’dan blog yazarı Raif Badawi (2016); Belaruslu yayıncı Ihar Lohvinau (2014) bulunuyor.

11 <https://www.internationalpublishers.org/news/985-vietnam-s-liberal-publishing-house-awarded-2020-prix-voltaire>

SONUÇ

Bu yılki raporumuzun yazıldığı döneme Covid-19 pandemisi damgasını vurdu. İnsan haklarının en çok kriz dönemlerinde hatırlanması ve koruma işlevi görmesi gerekirken pandeminin ne yazık ki insan hakları ve ifade özgürlüğüne yönelik yıkıcı bir etkisi oldu.

Sonuç olarak, 56 kitaba sulh ceza hakimlikleri tarafından “dağıtım ve satış” yasağı getirildi.

1 kitap henüz yayımlanmadan mahkeme kararıyla sansürlendi. 2 kitap hakkında geçmiş yıllarda alınan “dağıtım ve satış” yasağının yayınevine tebliğ edilmediği ortaya çıktı. 1 kitap kamuoyu hassasiyeti ve sosyal medyadan gösterilen tepkiler sonucu yayınevi tarafından yayından kaldırdı. 1 matbaa yetkilisine “kitabın kapak sayfasından itibaren suç unsuru teşkil ettiğini bildiği halde kitabı basmaktan” 10 ay hapis cezası verildi. 1 yayınevi sahibine örgüt propagandası içeren kitap basmak ve yayımlanmaktan 2 yıl, 1 ay hapis cezası verildi. 1 yayınevi sahibine “dini değerleri alenen aşağılayan” bir kitabı yayımlamak suçlamasıyla dava açıldı. 2 yayınevi sahibine “müstehcen” yayınları yayımlamaktan dava açıldı. 1 yayınevinin ofisinde kimliği açıklanmayan birisinin ihbarda bulunması üzerine arama yapıldı. 2 çevirmen hakkında “müstehcen sözleri yayınlamak ve yayınlanmasına aracılık etmek” suçlamalarıyla davalar açıldı. 6 yazara kitapları nedeniyle dava açıldı ve yargılanmaları sürüyor. 1 yazara “müstehcenlik” nedeniyle 5 ay hapis cezası verildi.

Yayıncılığımızın gündemini bu yıl en çok Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu’nun aldığı “muzır neşriyat” kararları işgal etti. Kurul 4’ü yetişkinlere yönelik olmak üzere 13 kitabı muzır neşriyat ilan etti. Kurulun bu rapor döneminde sansürlediği kitap sayısı geçen yıla göre iki katından fazla oldu.

Yetişkinlere yönelik edebi eserlerin yanı sıra cinsiyet eşitliğini konu edinen çocuk kitaplarını hedefleyen muzır neşriyat kararlarının sonucu yayıncılar ve yazarlar arasında sansür ve otosansürün yaygınlaşması oldu.

Çocuk kitaplarına denetim getirilmesine yönelik sosyal medyada kampanyalar düzenlendi. Aile Bakanlığı sosyal medyadaki çağrılar üzerine “Muzır İçerikle Mücadele” programı başlatacaklarını açıkladı. Bir web sitesi ve WhatsApp İhbar Hattı oluşturarak Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu’nun çalışmalarının genişletileceği ve kurula bireysel başvuruların yapılabileceği yeni bir mekanizmanın uygulanmaya başlanacağı Aile Bakanı tarafından duyuruldu.

Geçen rapor döneminde olduğu gibi sosyal medya kampanyaları ile yazarlar, yayıncılar hedef gösterildi. Kitapların toplatılması, yasaklanması için çağrılar yapıldı. Sosyal medya üzerinden alevlenerek kamuoyu gündemine oturan ve kitaplara “uzman denetimi” getirilmesine kadar varan tartışmalar yaşandı.

Ekim 2019 – Kasım 2020 tarihleri arasını kapsayan bu yılki raporumuzda da geçtiğimiz yıllarda ele aldığımız sorunların sürmekte olduğu, yayınlama özgürlüğü yolunda olumlu bir gelişme gözlemlenmediği gibi var olan sorunlara yenilerinin eklendiği görüldü.

